

DWANGARBEIDERSMONUMENT

Gedenkmonument van ontwerper en Hagenaar Marcel Prins (foto Jan Bron Dik)

Het Dwangarbeidersmonument staat op de binnenplaats van het Provinciehuis in Den Haag, destijds de plek van de Haagse dierentuin. Hiervandaan werden in 1944 15.000 mannen uit Den Haag en omgeving, die bij een razzia waren opgepakt, in overvolle rijnen naar kampen in Duitsland vervoerd, waar ze te werk werden gesteld.

In de werkkampen werd grote honger geleden. De hygiëne was slecht, veel mannen kregen luizen en last van diarree en andere medische problemen. Een groot deel van de Hagenaars belandde in kamp Rees, aan de oostzijde van de Rijn, vlak over de Nederlandse grens, ter hoogte van Nijmegen. Tussen december 1944 en eind maart 1945 kwam hier een op de tien Nederlanders om het leven. Het kamp werd op 25 maart 1945 bevrijd.

*Ring Dwangarbeidersmonument (foto Birthe Kulik/
Nationaal Comité 4 en 5 mei)*

Na de bevrijding hadden de dwangarbeiders grote moeite om weer thuis te komen. Tot juni 1945 was treinverkeer onmogelijk, waardoor velen te voet de grens overstaken. Op 2 juni kwam de eerste trein met dwangarbeiders aan in Den Haag. Terug in Nederland werd men geconfronteerd met veel onbegrip. De hardnekkige gedachte was dat de dwangarbeiders vrijwillig naar Duitsland waren vertrokken en bewust niet waren ondergedoken.

Het gedenkmonument van ontwerper en Hagenaar Marcel Prins ligt wat verscholen en valt niet op, maar vertegenwoordigt veel leed. De totstandkoming is een initiatief van Piet Kool (1924-2009) die tijdens de oorlog als dwangarbeider in Duitsland werkte. Het monument werd op 1 november 1999 onthuld, in bijzijn van Piet Kool en zijn vrouw Alie. Het bestaat uit een boom met een bakstenen verhoging met een stalen ring. Aan de buitenkant staat de tekst 'Want dat is het wrange: slachtoffer zijn, geschonden worden en zelf moeten strijden voor erkenning hiervan.' Aan de binnenkant staan kleine mensfiguren. Op de plaquette staat een tekst die eindigt met 'Moge de herinnering aan oorlog en terreur aansporen tot vrede onder alle.' Jaarlijks vindt bij het monument op 4 mei om 13.00 uur een herdenking plaats. Met de herdenking en het monument wordt geprobeerd alsnog recht te doen aan het leed van de Haagse dwangarbeiders, opdat wij hen niet vergeten.

[Inge Camfferman](#)

[Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen](#)

stadsbeeldenstadsgroen@vriendenvandenhaag.nl